

НА СЯМ'Ю?

бацька і маці ў шматдзетнай сям'і, пра фізічнае і маральнае напружанне і пра тэя станючыя вынікі, якіх удаецца дасягнуць нягледзячы ні на што. Яны ведаюць, якая гэта радасць — мець шмат дзяцей, сачыць, як расце, сталее, робіцца годным чалавекам кожнае з іх, рыхтаваць сямейныя святы, на якія збіраюцца разам бацькі, дарослыя дзеці і маленькія ўнукі...

У. Грозаў: — І гэта — самае галоўнае! Чаму вялікая сям'я? Бо яна дазваляе адчуць усю паўнату шчасця! Таму што ад пяці свечак ідзе больш святла і цеплыні, чым ад дзвюх. Тое ж з чалавечымі сэрцамі. Як царкоўны чалавек, нагадаю: сям'я — гэта маленькі храм, у якім кожны мае духоўную радасць. І нават калі здарыцца нешта, ты — у коле самых блізкіх і родных людзей, якія заўжды падтрымаюць і дапамогуць...

— **Як паказвае жыццё, не заўжды. Здраецца ж — і да нас прыходзяць лісты ад чытачоў з падобнымі гісторыямі — выгадала маці некалькіх дзяцей, а потым засталася адна, з маленькай пенсіяй і без нічыёй падтрымкі.**

Т. Краўчанка: — А гэта ўжо залежыць ад таго, як гэтых дзяцей выхавалі самі бацькі, якія духоўны пачатак у іх заклалі. Я, напрыклад, не баюся, што мне не будзе каму шклянку вады падаць.

С. Сітнікава: — Гэта тая самая сувязь пакаленняў, пра якую я ўзгадвала на пачатку размовы. Бацькі сёння часта кажуць дарослым дзецям: вы сабе нарадзілі — вы і выхоўвайце, мы дапамагаем не будзем. Я ведаю, на жаль, шмат жанчын, якія гавораць: «Унукі? Я яшчэ не даспела да гэтага!». Прабачце, як гэта — не даспела? Як можна не парадавацца з'яўленню новага жыцця, роднага табе ці нават не вельмі роднага?

Т. Краўчанка: — А потым, на старасці гадоў, такія людзі атрымліваюць бумеранг — як вы да сваіх родных ставіліся, так і яны да вас. Застаючыся ў адзіноце, вельмі многія шкадуюць, што не ўмацоўвалі, самі перарвалі гэтыя ніткі сувязі з дзецьмі і ўнукамі.

Не дабрабытам адзіным

— **Прывяду красамоўныя лічбы: у Расіі за час дзеяння праграмы «мацярынскага капіталу» нараджальнасць 2-га і 3-га дзяцей у сям'ях вырасла з 33 да 51%. У цэлым за гэтыя некалькі гадоў, паводле звестак Міністэрства працы і сацабароны РФ, нараджальнасць павялічылася на 28,5%. Сімпа тычныя лічбы. Але, зрабіўшы «сацыяльны зрэз» сям'яў, у якіх адбыўся гэты прырост, спецыялісты не спяшаюцца радавацца, бо выраслі ўтрыманскія настроі ў грамадстве... Можна, і нам пры ўвядзенні праграмы «Вялікая сям'я» варта быць вельмі абачлівымі?**

Т. Краўчанка: — Самае галоўнае, паўтараюся — забяспечыць сям'і жыллем. З 2000 года ў Беларусі пачала дзейнічаць адпаведная праграма падтрымкі шматдзетных сям'яў. А ў 2006 годзе мы праводзілі рэспубліканскі семінар для шматдзетных сям'яў. У Мінску іх налічвалася ўсяго толькі 2 з лішнім тысячы. Цяпер жа — амаль 8,5 тысячы! Так што гэты «мацярынскі

капітал» — магчымасць пабудаваць уласную кватэру, дом — даў істотны і вельмі адчувальны штуршок людзям, якіх стрымлівалі абмежаваныя жыллёвыя ўмовы.

У. Грозаў: — Добра, далі кватэру. Здавалася б, можна і далей прырастаць дзецьмі. А з даходамі ўсё вельмі сціпла, скажам, адзін ці абодва бацькі — настаўнікі. Уявіце, калі родная дзяржава дадаткова прапануе некалькі дзясяткаў варыянтаў сямейнага бізнесу — не «гатовыя» льготы і грошы, а магчымасць самім іх зарабляць. Бо кватэра — толькі фундамент, галоўнае — пабудаваць самастойнае жыццё, інакш сапраўды расце ўтрыманскі настрой.

С. Сітнікава: — На жаль, на пэўным этапе яго справакавалі захады дзяржаўнай падтрымкі. Напрыклад, зірніце на дамы сямейнага тыпу. Я даволі часта наведваю іх і бачу: мала вакол агародзікаў ці садоў. Як тады бацькі збіраюцца прывучаць гэтых дзяцей да працы? У школу іх адвоззяць і прывозяць, на адпачынак выпраўляюць, да Новага года, Дня ведаў, Дня абароны дзяцей вязуць падарункі... І праз некаторы час ёсць небяспека атрымаць з гэтых дзяцей сапраўдных утрыманцаў. Не сакрэт, што многія прыёмныя сем'і пачыналі сваю работу як натхнёныя энтузіясты; цяпер, на жаль, можна сустраць бацькоў з меркантильным інтарэсам.

Заклікаць бяздумна нараджаць як мага больш — таксама дрэнна. Як дрэнна і закладваць у грамадстве пэўныя стэрэатыпы, робячы ўпор на льготы, якія маюць шматдзетныя сям'і.

А. Іваню: — Маю пазіцыю на гэты конт вы ведаеце — калі людзі пачынаюць рабіць акцэнт на матэрыяльнае, гавораць пра тое, што не могуць дазволіць сабе дзяцей з фінансавых прычын, значыць, насамрэч яны проста шукаюць зручныя адгаворкі. Бо калі нехта сапраўды хоча вялікую сям'ю, той працуе над сабой, атрымлівае новыя веды, шукае новыя магчымасці для забеспячэння дабрабыту. Усё астатняе — проста прыхаванае жаданне халавы, каб нехта прышоў, даў грошай і вырашыў усе праблемы за цябе.

У. Грозаў: — Звярну ўвагу яшчэ на адну праблему — непадрыхтаванасць многіх маладых людзей да стварэння сям'і. Нядаўна адзін са студэнтаў-псіхалогічнага расправёў са сябрамі на вачах: маўляў, з жонкай разышоўся. З-за чаго? У яе былі імяніны, са стыпендыі пайшлі ў кавярню, ды там усё і «прасядзелі». Раніцай прачнуліся — есці няма чаго. «Папрасі ў сваёй мамы». — «Дык яна ж нам давала на халадзільнік, лепей ты ў сваёй папрасі». — «Мы і маёй яшчэ пазыку не вярнулі!». Слова за слова, так і пасварыліся ўшчэнт... Мы лічым, што нашы дзеці, беручы шлюб, апырыюцца знаёмыя з асновамі сямейнай эканомікі, умеюць гатаваць, планаваць бюджэт. А яны гэтага не ведаюць.

Толькі лічбы

«Ці хацелі б вы мець у сям'і дваіх і больш дзяцей?» — спыталі мы на сайце www.vviazda.by. І атрымалі адказы: «Ужо» — 19%, «Так, планую ў будучыні» — 27%, «Не з маімі фінансавымі магчымасцямі» — 29%, «Мне не дазваляе здароўе» — 5%, «Не, муж (жонка) супраць» — 5%, «Нават не думаў(ла) аб гэтым» — 1%.

Т. Краўчанка: — Мае, напрыклад, ведаюць. І прыгатаваць кожны зможа, што трэба, і выдаткі на вопратку ці іншыя патрэбы планаваць навучаныя. Гэта ж і ёсць выхаванне ў сям'і, каб дзеці ўсё ўмелі рабіць.

С. Сітнікава: — Залатыя словы! У мяне муж вайсковец, і калі, вяртаючыся дадому, ён бачыў у сыноў непачышчаны абутак ці нямытыя шкарпэткі — падымаў іх з ложкаў і прымушаў усё гэта рабіць. Сёння абедзве нявесткі кажуць «дзякуй», бо кожны з маіх хлопцаў здольны сам сябе абслугоўваць. І ў нас ніколі не стаяла пытанне, што жонка павінна гатаваць, а муж — радзіму абараняць, бо ўсё ў сям'і трэба рабіць разам, так нас вучыла яшчэ мая залатая сваякроў. І калі дзеці на гэтым вырастаюць, а дзядулі і бабулі не ўмешваюцца са сваім статутам і не падаграюць унутраныя праблемы, але заўжды, калі спатрэбіцца, прыходзяць на дапамогу — вось яно, выхаванне і вось яна, сувязь пакаленняў. Таму і сёння, праз 36 гадоў шлюбу, няма пытанняў, хто ў нашай сям'і што павінен рабіць, бо ўсё — разам.

У. Грозаў: — Ёсць пытанне! Яно ў тым, як гэты выдатны вопыт акумуляваць, кланіраваць і кожнаму па кропельцы ўліць.

Т. Краўчанка: — Ды гэта элементарна — проста быць для сваіх дзяцей аўтарытэтам і адначасова сябрам, каб яны ведалі, што заўжды могуць звярнуцца да цябе па дапамогу ці падказку.

А. Іваню: — Трэба пастаянна, штодзённа выхоўваць дзяцей на ўласным прыкладзе. У маёй сям'і пяцёра старэйшых дзяцей абавязкова прымаюць удзел і ў працы па дому — генеральная прыборка, падрыхтоўка да свят — жонка як нішто ўмее арганізаваць працэс з найлепшым вынікам, каб ніхто не ўхіляўся. Я, са свайго боку, стараюся перадаць дзецям тэя навыкі рамеснай дзейнасці, якімі валодаю сам, бо лічу, гэта вельмі важна, каб чалавек умеў паўныя рэчы рабіць рукамі, а не спадзяваўся заўжды на «запрошаных майстроў». Вы б ведалі, як на дачы хлопцаў падабаецца касіць траву трымерам ці распілаваць бярвяно самім!

А. Барсую: — І не спрацаца аб гэндарнай роўнасці, а захоўваць у сям'і самае галоўнае — любоў, увагу і партнёрства. Не дзяліцца: ты праца, а я здабытчык, а ўдваіх рабіць тое, што трэба ў гэты момант для сям'і, для выхавання дзяцей.

— **Прыходжу да высновы: калі людзі сапраўды хочуць стварыць вялікую сям'ю — ім нішто не перашкодзіць гэта зрабіць: ні знешнія фактары, ні ўнутраныя. А наша задача, маю на ўвазе СМІ, паказаць на канкрэтных прыкладах, што можна спалучаць выхаванне некалькіх дзяцей і кар'еру, што мець сям'ю — гэта не надзвычайны подзвіг, а нармальнае паўнацэннае жыццё...**

У. Грозаў: — Абсалютна так.
С. Сітнікава: — Вось мы тут казалі пра справядлівасць і цнатлівасць як аснову моцнай сям'і і моцнай дзяржавы, а я б яшчэ дадала — самаахвярнасць. Гэта значыць не легчы касцямі і пармерці дзеля іншага, а гатоўнасць дапамагчы, падтрымаць. Каб не гучала ў кожнай маладой сям'і: «Ты павінен, ты павінна» — а было адно «мы». Мы. Сям'я.

**Падрыхтавала
Вікторыя ЦЕЛЯШУК.
Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.**

Р.С. Дарэчы, ва ўдзельнікаў гэстага «Круглага стала» — ад 2 да 6 дзяцей.

■ **Без адваката не разбярэшся**

Калі паасобку складана, а разам — немагчыма

«Я з мужам у шлюбе пабудавала кватэру з выкарыстаннем ільготнага крэдыту. У нас ёсць дзіця. Апошнім часам (больш як паўгода) муж пачаў моцна выпіваць, дэбашырыць. Я неаднаразова выклікала міліцыю, але на яго паводзіны гэта не паўплывала — ён проста робіць сумеснае жыццё невыносным. Засцерагаючыся ад наступстваў, я жыву ў сястры. Больш як 5 месяцаў з дзіцячай дапамогай плачу крэдыт і камунальныя плацяжы. Але ж я не магу хавацца ад мужа-дэбашыра ўсё жыццё... Падкажыце, калі ласка, як можна дзейнічаць у гэтай сітуацыі.»

Алена Копач, г. Гомель.

— Крыху незразумела, што маецца на ўвазе пад словазлучэннем «знайсці ўправа», але магу падказаць, як абараніць сябе ў жыллёвым пытанні, — значыць адвакат **Мінскай абласной юрыдычнай кансультацыі № 2 Тацяна РАМАНКЕВІЧ.**

Паводле арт. 23 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям'і (КШС), маёмасць, нажытая сужэнцамі ў перыяд шлюбу, незалежна ад таго, на каго яна набытая альбо кім унесены грошы, з'яўляецца іх агульнай сумеснай уласнасцю. Пры падзеле такой маёмасці долі сужэнцаў прызнаюцца роўнымі, калі іншае не прадугледжана шлюбным дагаворам (частка 1 арт. 24 КШС). Жонка можа звярнуцца ў суд з іскам аб раздзеле сумесна нажытай маёмасці з выдзяленнем ёй асобнага пакоя ў спрэчнай кватэры, а калі кватэра аднапакаёвая — долі ў праве ўласнасці на кватэру. Суд можа адысці ад прызнання доляў роўнымі, улічваючы інтарэсы няпоўнагадовых дзяцей альбо інтарэсы аднаго з сужэнцаў, што заслугоўвае увагі. Так, доля можа быць павялічана, калі муж ці жонка ўхіляліся ад працоўнай дзейнасці альбо расходвалі агульную маёмасць на шкоду інтарэсам сям'і.

Паводле п.14 пастановаў Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 26 сакавіка 2003 года №2 «Аб прымяненні судамі заканадаўства пры вырашэнні спрэчак, звязаных з правам уласнасці на жыллыя памяшканні», калі кватэра будавалася ці набывалася сужэнцамі не толькі за кошт сумесных сродкаў, але і за кошт крэдыту, атрыманага ў перыяд сумеснага пражывання і вядзення агульнай гаспадаркі, суд можа дзяліць жылло паміж імі, каб пазбегчы спрэчак з жонкай, са згоды крэдытара ўскалаўшы на кожнага з іх абавязак па далейшым пагашэнні крэдыту ў адпаведных долях. Але самастойна распарадзіцца сваёй доляй у праве ўласнасці на кватэру кожны з іх зможа толькі пасля поўнага пагашэння льготнага крэдыту. Такое абмежаванне прадугледжана п.18 Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 6.01.2012 года №13 «Аб некаторых пытаннях прадастаўлення грамадзянам дзяржаўнай падтрымкі пры будаўніцтве (рэканструкцыі) ці набыцці жылых памяшканняў».

— Калі ж чытачка не жадае і не збіраецца разводзіцца, — дадае адвакат, — то ёй можна параіць звярнуцца ў суд для прызнання мужа абмежавана дзеяздольным у адпаведнасці з арт. 30 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь. Абмежаванне дзеяздольнасці магчымае пры адначасовым выкананні дзвюх умоў: 1) злоўжыванне грамадзянінам спіртнымі напоямі і 2) увядзенне сваёй сям'і ў цяжкае матэрыяльнае становішча. Пры гэтым не патрабуецца сведчанне, што грамадзянін з'яўляецца хронічным алкаголікам. У выніку абмежавання дзеяздольнасці грамадзянін без згоды апекуна не мае права здзяйсняць здзелкі па распараджэнні маёмасцю, а таксама самастойна атрымліваць заробную плату.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

